کورد لە نێوان مانەوە و خۆییبووندا.. سەدیق سەعید ڕواندزی

میکانیزمی بەرگریی و ڕووبەڕووبوونەوەی مەترسییەکان لە سەر بوون و ژیاندا، ویستێکی خۆرسکانە و فیزیکییانەی هەموو بوونەوەرێکە، بە ئامانجی بەرگریی لە خۆکردن و مانەوەی لە ژیاندا. ئەم ویستە، لە دۆخی مەترسیی و هەڕەشەدا لە هەموو کاتێك زیاتر کارایە، چونکە کاردانەوەی ئەو هەڕەشەیە، کە مەبەستیەتی کۆتایی بە بوون بێنێت. لەو سەنگەیەوە کورد وەك نەتەوەیەك بۆ ئێستاشەوە، هەمیشە لە ژێر هەڕەشەی نەمان و سڕینەوە و توانەوە دایە، بۆیە بەرگریکردن تاکە بژاردەی داکۆکیکردن بووە لەو مانەوەیە و پارێزگاری لە ناسنامەی نەتەوەیی. ئەمە زۆرجار بە گوتاری مانەوە ناو دەبرێت، کە گوزارشت لە مانەوە وەك نەتەوە دەکات. ئەم گوتارە گەلێك جار لای نووسەران و بەشێکی سیاسییەکان، دەکرێتە ڕەخنەیەکی سیاسی و ئاراستەی کورد خۆی دەکرێتەوە، کە بۆچی ئەم نەتەوەیە هەر تەنها لە چوارچێوەی ئەم گوتارەدا ماوەتەوە و هەوڵی خۆییبوون و سەلماندنی خۆی نەداوە، وەك ئەوەی بەختیار عەلی لە کتێبی گوتاری مانەوە و مەسعود بابایش لە نووسینێکی دا، کە لە ڕۆژنامەی کوردستانی نوێ بڵاویکردۆتەوە باسی دەکەن. بێگومان لە دۆخێکدا، کە نەتەوەیەك تەنها بواری ئەوەی هەیە، بەرگریی لە خۆی بکات و گەر ئەو بەرگرییە نەمێنێت، دەسڕدرێتە وە ولە نێو دەچێت، چۆن دەتوانێت خۆی بێت و بیسەلمێنێت کە خۆییانە بوونی هەیە؟ کاتێ نەتەوە دەکەوێتە بەردەم نەمان، بژاردەی سەرەکی تەنها لەو بەرگرییەدایە کە نەتەوە دەپارێزێت، ئیدی هەموو بوارەکانی دیکەی ژیان لە پەراوێز دەبن. لەو سەنگەیەوە کە کورد وەك نەتەوەیەك، هەمیشە لە نێو گوتاری مانەوەدایە، ئەوا زەبرە مێژوویی و سیاسی و جیۆپۆلەتیکیەکە، ئەو فاکتەیان سەپاندوو، نەك ئەوەی کورد هەر بە خۆی خەونی سیاسی گەورەتری لەوە نەبێت، کە بوونی خۆی بسەلمێنێت و خۆیی بێت. ئەم واقیعە، وەك ئەوە وایە، جەلادێك داوا لە زیندانییەك بکات لە نێو زینداندا، بوونی ئازادانەی خۆی و سەربەستییەکەی بسەلمێنێت، لە کاتێکدا هەموو پانتایی ژیانی ئەو لەو چوار دیوارە سەپێنراوەدایە کە زیندانییەکە تیایدایە. بۆیە ئەوانەی ڕەخنە لە کورد دەگرن کە هەر لە هەوڵی مانەوەدایە، ئەوا بڕوام وایە هێشتا ماویانە لە واقیعی کۆمەڵایەتی

و سیاسی کۆمەڵگەکەی خۆیان بگەن، کە لە چ بارودۆخێکدایە. ئەمە لە جوگرافیایەك دەژین، تەنراو بە دوژمنان، وڵاتێکی دابەشکراوین و لە ڕۆژهەڵاتێك داین، کە هەمیشە شوێنی شەڕ و ئاژاوە و ململانێ بووە، بۆیە ئەوەی کورد توانیویەتی بیکات، تەنها پارێزگاریکردن بووە لە خۆی کە ئەمەش گەورەترین شانازیی مێژوویی و سیاسییە، چونکە هەر ئەو گوتارەیە کوردی وەك نەتەوەیەك هێشتۆتەوە و ئەوانەی ئەم گوتارە، بە گوتاری قەتیس بوون لە نێو خۆدا و خۆیینەبوون و خۆ نەسەلماندن لێك دەدەنەوە، پاساویی ئەو ڕەخنەیان زۆرجار بەراوردکردنی نەتەوەی ئێمەیە، بە نەتەوەکانی دیکەی دنیا، کە ئەمەش لێکدانەوەیەکی زۆر نالۆژیکی و ناسیاسییە، چونکە کاتێ ئەڵمانییەك خۆی سەلماندووە و توانیویەتی خۆی بێت، ئەوا هیچ مەترسییەکی نەمانی نەبووە، گریمان ئەگەر لە جەنگێکیشدا بەر هەڕەشەیەکی لەو شێوەیە کەوتبێت، ئەوا وەك مێژوو کۆتایی هاتووە، بەڵام کێ دەتوانێت گرەنتی ئەوە بکات، کورد بەیانی چی لێ نەیەت؟ ئێمە هەموومان چەند ساڵێك بوو، لە دۆخێکی ئاسایی و کۆمەڵایەتی و سیاسیی جێگیر و ئاشتەوایی دەژیاین، کەچی لە پڕ هێزێکی تاریك پەرست و دواکەوتووی ئیسلامی وەك داعش دەرکەوت و شەڕێکی گەورەی بە ئامانجی بە سەر ئێمەدا سەپاند و گەر بەرگرییەکانی پێشمەرگە و قوربانیدانەکانی نەبووایە، ئێستا کوردستان سەدەیەك دەگەڕایەوە دواوە، کەواتا چۆن نەتەوەیەك دەتوانێت خۆی بێت، یان بوونی سیاسیانەی خۆی بسەلمێنێت، گەر سەروەریی، دەوڵەتێکی بەهێز، ئاسایشێکی کۆمەڵایەتی و سیاسی و ئابووری جێگیری نەبێت؟ لەم دۆخانەدا، کورد دەتوانێت هەر ئەوە بکات کە لە گوتاری مانەوەدا بەرجەستە دەبێت، ئەوانەشی ڕەخنە دەگرن کە کورد ناتوانێت خۆی بسەلمێنێت، دیارە لە تێڕوانینی خۆیانەوە واقیعەکە دەبینن، نەك ئەوەی کە هەیە!لە ڕاستیشدا، ڕۆشنبیری کورد کاتێ ناتوانێ هێزی گۆڕانکارییەکان بێت، ئەوا لە بەر ئەوەیە یان لە دوای کۆمەڵگەکەیەتی، یان سەد فرسەخ لە پێشەوەیەتی، لە کاتێکدا دەبێ لە نێو جەرگەی واقیعەکە و هاوتەریب لەگەڵ کۆمەڵگەکەی بڕوات، تا بە وردی درك بە خەوشە سیاسی و کۆمەڵایەتییەکان بکات و بزانێت کەموکورتی و خەوشەکان لە کوێن، نەك بە ئەقڵێکی خۆرئاوایانە بڕوانێتە نەتەوەیەك کە ئێستا لە هەموو کات زیاتر، باجی ململانێ و شەڕێك دەدات، کە هیچ پەیوەندییەکی بە ئەوەوە نییە.

*ئەم بابەتە لە ڕۆژنامەی کوردستانی نوێ ژمارە (9659) لە 18/5/2026 بڵاوکراوەتەوە.